

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารความเสี่ยงในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด โรงพยาบาลนครพิงค์โดยการวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของโดนาเบเดียน (Donabedian, 2003)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาล และของหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด รวมทั้งข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาล ได้แก่
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารความเสี่ยง แผนยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของโรงพยาบาล ปี 2553-2555
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารความเสี่ยง แผนยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด ปี 2553-2555
 - 1.3 ข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาลปี 2553-2555
2. กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง
 - 2.1 กลุ่มผู้บริหารการพยาบาลและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทารกแรกเกิดประกอบด้วย
 - 2.2.1 ผู้บริหารการพยาบาลผู้มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงทางการพยาบาลจำนวน 4 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล ผู้บริหารการพยาบาลประจำสาขาการพยาบาลผู้ป่วยหนักปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด พยาบาลหัวหน้างานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล และพยาบาลที่ปฏิบัติงานด้านทีมนำคุณภาพของกลุ่มงานกุมารเวชกรรมปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด
 - 2.2.2 แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทารกแรกเกิด ผู้มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงโรงพยาบาล 1 คน

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติ
ทารกแรกเกิดจำนวนทั้งหมด 20 คน ที่เกี่ยวข้องกับกการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย พยาบาล
วิชาชีพ 14 คน ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 5 คน และพนักงานทั่วไป 1 คน(ไม่รวมผู้ศึกษา)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารการพยาบาลและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
ทางด้านทารกแรกเกิด ซึ่งลักษณะแนวคำถามเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผู้ศึกษา
พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการประเมินคุณภาพของโดนาเบเดียน (Donabedian, 2003) ซึ่งประกอบด้วย
3 องค์ประกอบคือ โครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ มาเป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
ทางด้านทารกแรกเกิด และผู้บริหารการพยาบาล ที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของ
โรงพยาบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่
ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย เนื้อหา 3 ส่วน ส่วน
โครงสร้าง หมายถึง นโยบายการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง
ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารความเสี่ยง เครื่องมือคุณภาพที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยง ช่องทางการ
รายงานบริหารความเสี่ยง ส่วนกระบวนการคือการดำเนินงานด้านการตาม บริหารความเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วย
4 ขั้นตอน คือ การค้นหาความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดการความเสี่ยงและการประเมินผล
และส่วนผลลัพธ์หมายถึงตัวชี้วัดที่เป็นอุบัติการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย โดยผู้ศึกษาใช้คำถาม
ปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ

2. แนวคำถามที่ใช้สำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่ง
ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลส่วนบุคคล และส่วนแนวคำถามเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ด้าน
โครงสร้าง ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ เช่นเดียวกับแนวคำถามชุดแรก โดยผู้ศึกษาได้ปรับ
เนื้อหาคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ตอบ

3. แบบสำรวจโครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ของหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด
โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

4. เครื่องบันทึกเสียง จำนวน 2 เครื่อง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารการพยาบาลและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทารกแรกเกิด รวมถึงแนวคำถามที่ใช้สำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด ผู้ศึกษานำไปตรวจสอบความเหมาะสมของแนวคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารการพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง 1 ท่าน แพทย์ที่ปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพของโรงพยาบาล 1 ท่าน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยง 1 ท่าน ภายหลังจากได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษานำความคิดเห็นที่ได้รับมาปรับปรุง และแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปใช้

การเตรียมผู้ศึกษา

ผู้ศึกษาได้มีการเตรียมตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพ จัดโดยสาขาวิชาบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2554 และผู้ศึกษาได้ทดลองสัมภาษณ์บุคลากรพยาบาล 3 คน ที่มีในกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มประชากร

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษานำโครงการยื่นขอแนบใบเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากนั้นนำเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมของโรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อพิจารณาแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา

2. ระยะดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือจากประชากรกลุ่มบุคลากรในการดำเนินการศึกษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองโดยไม่รบกวนเวลาการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูล ก่อนการศึกษาทุกครั้งผู้ศึกษาได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแก่กลุ่มบุคลากรดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้แจ้งให้กลุ่มประชากรทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษาโดยไม่มีภาระบังคับ และการตอบรับหรือการปฏิเสธไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมการศึกษาแต่อย่างใด ผู้เข้าร่วมการศึกษามีสิทธิที่จะขอหยุดการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองได้ตลอดเวลาที่ต้องการหยุด โดยไม่มีผลกระทบใดๆ และการศึกษาครั้งนี้ไม่มีการบันทึกชื่อของผู้เข้าร่วมการศึกษา และยืนยันการรักษาความลับของข้อมูล

ที่ได้ทั้งหมด ส่วนการนำเสนอผลการศึกษาหรือการอภิปรายข้อมูลการศึกษาในรายงาน ผู้ศึกษาจะนำเสนอในภาพรวม หลังการอธิบายผู้ศึกษาได้ให้ผู้เข้าร่วมการศึกษาลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษา

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังจากการได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การเตรียมความพร้อมในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาเตรียมตนเองให้พร้อมทางด้านเนื้อหา การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษา ด้านระเบียบวิธีการศึกษา ผู้ศึกษาได้เข้ารับการอบรมเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ และได้ทดลองสัมภาษณ์ก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลจริง

1.2 การเตรียมพร้อมด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง แบตเตอรี่ เพิ่มจัดเอกสาร และสมุดจดบันทึก

2. ขั้นการดำเนินการ

2.1 ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

2.2 เมื่อผู้ศึกษาได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว จึงติดต่อขอเข้าพบรองผู้อำนวยการพยาบาลโรงพยาบาลนครพิงค์ด้วยตนเอง เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาขั้นตอนการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร

ผู้ศึกษาทำการการเก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้แบบสำรวจที่สร้างขึ้น และศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารความเสี่ยง แผนยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงานประจำปี และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาล และของหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด ปี 2553 – 2555

2.3.2 กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง

2.3.2.1 กลุ่มผู้บริหารการพยาบาลและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทารกแรกเกิด

ผู้ศึกษาขอเข้าพบผู้บริหารการพยาบาลผู้มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับ การบริหารความเสี่ยงทางการพยาบาลจำนวน 4 คน โดยผู้ศึกษาโทรศัพท์ติดต่อประสานงานผ่านเลขานุการ เพื่อนัดหมายเข้าพบรองผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลหัวหน้างานการป้องกันและควบคุม การติดเชื้อในโรงพยาบาล ส่วนผู้บริหารการพยาบาลประจำสาขาการพยาบาลผู้ป่วยหนักปฏิบัติงาน ในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด และพยาบาลที่ปฏิบัติงานด้านทีมนำคุณภาพของ กลุ่มงานกุมารเวชกรรมปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านทารกแรกเกิด ผู้ศึกษาใช้วิธีการโทรศัพท์ติดต่อประสานงานด้วยตนเองเพื่อนัดหมายและขอ ความร่วมมือในการขอเข้าสัมภาษณ์รายบุคคล ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้แนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การศึกษา หลังจากนั้นอธิบายถึงวิธีการรวบรวมข้อมูลของผู้ศึกษาจนผู้ให้ข้อมูลเข้าใจ และตัดสินใจ เข้าร่วมในการศึกษาและเซ็นใบยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษา ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระตามความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ผู้ศึกษาขออนุญาตบันทึกเทปในขณะที่สัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์ โดย กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์รายบุคคล ครั้งละ 60 นาที และประเด็นที่สัมภาษณ์ยังไม่ครอบคลุม ผู้ศึกษา ได้ขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลบางรายอีกครั้งหนึ่งโดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที

2.3.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด เพื่อขอ อนุญาตเข้าพบบุคลากรทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด โรงพยาบาล นครพิงค์ในวันประชุมประจำเดือน พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินการศึกษาและขอ ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการรวบรวมข้อมูลของผู้ศึกษา จนเข้าใจ ตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาและเซ็นใบยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษา สำหรับกลุ่ม บุคลากรทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิดจำนวน 20 คน ซึ่งประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ 14 คน ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 5 คนและพนักงานทั่วไป 1 คน ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน และกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนไข้ และพนักงาน ทั่วไป อีก 1 กลุ่ม ผู้ศึกษานัดหมาย วัน เวลาและดำเนินการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ตามวัน เวลาที่ นัดหมาย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ทำในเวรเช้า วันราชการ ช่วงเวลา 14:30 น.-15:30 น. กลุ่มละ 2 ครั้ง เวลาที่ใช้ในแต่ละครั้ง 60 นาที โดยใช้สถานที่ในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤติทารกแรกเกิด ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอ อนุญาตบันทึกเสียงก่อนดำเนินการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองทุกครั้ง

2.3.3 ผู้ศึกษา นำเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มเพื่อ ระดมสมอง มาทำการถอดเทปข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ที่ได้ และทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดหมวดหมู่ นอกจากนี้ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาพิจารณา ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งพบว่ามีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารบางรายไม่

ชัดเจนไม่ครอบคลุม ผู้ศึกษาได้กลับไปสัมภาษณ์ผู้บริหารท่านนั้นซ้ำอีกครั้ง ทำการถอดเทปข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร และสารสนเทศนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดเป็นหมวดหมู่
2. ข้อมูลส่วนบุคคลนำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ผู้ศึกษาได้ทำการถอดเทปข้อมูลด้วยตนเอง แล้วนำมาทำการจัดหมวดหมู่